

## W KIERUNKU TEOLOGICZNEJ INTEGRACJI OSOBY I POSŁANIA

### 1. Postawienie problemu

Osoba i posłanie, to zagadnienie, które wymaga integralnego spojrzenia. Potrzeba również otwartości, aby naturalne światło umysłu było uzdrowione i wzmacniane przez światło łaski wiary działającej przez miłość (por. Ga 5, 6)<sup>1</sup>. Światło łaski prowadzi zarówno teoretyczny intelekt, który poznaje zagadnienie (wczytuje się), oraz teoretyczny rozum, który je zgłębia (analizuje), a jednocześnie praktyczny intelekt i rozum, które oświecone wiarą działającą przez miłość, podają konkretne sposoby działania.

Z jednej strony pierwszą myślą jest systematyczny opis człowieka, który, używając terminologii H. U. von Balthasara, będąc „duchowym podmiotem w Bogu”, poprzez nawrócenie i przyjęcie chrztu, staje się „teologiczną osobą w Chrystusie”, a przez ten fakt, w jego nowe istnienie wpisane zostaje również

---

<sup>1</sup> Św. Tomasz ujmuje ten problem w następujący sposób w *STh* I-II q. 109 a. 1: „Respondeo dicendum quod cognoscere veritatem est usus quidam, vel actus, intellectualis luminis, quia secundum apostolum, ad Ephes. V, omne quod manifestatur, lumen est. Et ideo quantumcumque natura aliqua corporalis vel spiritualis ponatur perfecta, non potest in suum actum procedere nisi moveatur a Deo. (...) Sic igitur intellectus humanus habet aliquam formam, scilicet ipsum intelligibile lumen, quod est de se sufficiens ad quaedam intelligibilia cognoscenda, ad ea scilicet in quorum notitiam per sensibilia possumus devenire. Altiora vero intelligibilia intellectus humanus cognoscere non potest nisi fortiori lumine perficiatur, sicut lumine fidei vel prophetiae; quod dicitur lumen gratiae, in quantum est naturae superadditum. Sic igitur dicendum est quod ad cognitionem cuiuscumque veri, homo indiget auxilio divino ut intellectus a Deo moveatur ad suum actum. Non autem indiget ad cognoscendam veritatem in omnibus, nova illustratione superaddita naturali illustrationi; sed in quibusdam, quae excedunt naturalem cognitionem. Et tamen quandoque Deus miraculose per suam gratiam aliquos instruit de his quae per naturalem rationem cognosci possunt, sicut et quandoque miraculose facit quaedam quae natura facere potest”

posłanie w Kościele, dla dobra wspólnoty i jego aktywna obecność w świecie (świadectwo wiary w miłości)<sup>2</sup>. W tym dramatyczno-dialogicznym wydarzeniu i procesie najważniejszy jest Trójjedyny Bóg, który w Osobie i posłaniu Jezusa Chrystusa oraz w Osobie i posłaniu Ducha Świętego (który kontynuuje posłanie Jezusa), a także w posłaniu Kościoła Chrystusa (osoba, instytucja, sakrament), powołuje wszystkich do zbawienia i poznania prawdy (1 Tm 2, 4).

Katolickie spojrzenie widzi – jak to ujmuje Joseph Ratzinger-Benedykt XVI – całość w „prymacie łaski”<sup>3</sup>, a tym samym realistycznie dostrzega konieczność współdziałania człowieka z Trójjedynym Bogiem, oraz rozwijania duchowości w kontekście „osobistej świętości” – jak pisze św. Jan Paweł II<sup>4</sup>.

Wyłaniający się temat ma rysy, używając terminologii Czesława Bartnika, „prozopocicznej hermeneutyki”<sup>5</sup>, która otwiera również możliwość zaproponowania nowej terminologii. W tym osobotwórczym procesie kluczową rolę odgrywa „jakość / istota duszy”, która odbija się nie tylko w treści i jakości świadomości oraz wiedzy, ale także w treści i jakości miłości (otrzymywanej i dawanej)<sup>6</sup>.

Trójca Święta, w Osobie i posłaniu Jezusa Chrystusa, normatywnie i eschatologicznie ustanowiła „nowy sposób istnienia

<sup>2</sup> Zob. H. U. von Balthasar, *Theodramatik II/1: Der Mensch in Gott*, Einsiedeln 1976, s. 155–393; *Theodramatik II/2: Die Personen in Christus*, Einsiedeln 1978, s. 185–238; 411–424; Szerzej na ten temat pozwalamy sobie odesłać do: S. Mycek, *Missione di salvezza. Dialogo con la Teodrammatica di Hans Urs von Balthasar*, Sandomierz 2005, s. 193–213; 226–231; a także: Tenże, *Kryzys kultury – kryzysem człowieka. Propozycje teodramatycznej antropologii Hansa Ursy von Balthasara jako krytyczny punkt odniesienia wobec współczesnej kultury*, „Communio” 6 (2003), s. 133–149; Tenże, *Integrare con amore: Una proposta teologica emergente da Epilogo di Hans Urs von Balthasar*, „Rassegna di Teologia” 2 (2007), s. 287–298.

<sup>3</sup> Por. J. Ratzinger, *Einführung in das Christentum. Vorlesungen über das Apostolische Glaubensbekenntnis*, München 1968, s. 280–285; jako streszczenie pozwalamy sobie odesłać do: S. Mycek, *Podstawowe zasady chrześcijaństwa według J. Ratzingera – Benedykta XVI*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 42, 2 (2009), s. 102–117.

<sup>4</sup> Por. Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte*, Rzym 2001, nr. 30-31.

<sup>5</sup> Por. Cz. Bartnik, *Personalizm*, Lublin 2000, s. 380.

<sup>6</sup> Por. *STh* I q. 93 a. 9 ad 2, ad. 4.

Boga w świecie” oraz „nowy sposób istnienia Boga w osobie” (por. J 1, 1-14)<sup>7</sup>.

## 2. Od podmiotu do osoby

Słowo, które wypowiada Bóg w miłości i z miłością, oświeca i osobiście wyjaśnia człowieka zmagającego się z wewnętrznym i zewnętrznym zachwianiem równowagi (por. Hbr 1, 1-3). Pierwotny porządek istnienia, świadomości i działania „cielesno-duchowej osoby” stworzonego przez Boga – na Jego obraz i podobieństwo – (por. Rdz 1, 27; 2, 7-25) zostaje zdeformowany przez dar wolności użyty przeciwko Stwórcy (por. Rdz 3, 1-21). Cieleśno-duchowa osoba traci pierwotny dar podmiotowego porządku i zaczyna nowy sposób dramatyczno-dialektycznej egzystencji jako „cielesno-duchowy podmiot” (por. Rdz 3, 7). Jego rozum i wola często pozostają pod autorytatywnym panowaniem pożądliwości (siły przyjemności i siły zdobywania, które tworzą prawo, prawo pożądania, grzechu i śmierci, zob. Rdz 6, 1-8; 1 J 2, 16). Cieleśno-duchowy podmiot jest jednak w stanie poznawać prawdę i czynić pewne dobro (kochać, zdobywając, poprzez powtarzanie i nauczanie – prawo naturalne i stanowione – odpowiednie cnoty intelektualne, moralne i społeczne). Cieleśno-duchowy podmiot jest również w stanie dojść do wiedzy poprzez stworzenia, że

---

<sup>7</sup> Zob. *STh I* q. 43 a. 3: „Respondeo dicendum quod divinae personae convenit mitti, secundum quod novo modo existit in aliquo; dari autem, secundum quod habetur ab aliquo. Neutrum autem horum est nisi secundum gratiam gratum facientem. Est enim unus communis modus quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, potentiam et praesentiam, sicut causa in effectibus participantibus bonitatem ipsius. Super istum modum autem communem, est unus specialis, qui convenit creaturae rationali, in qua Deus dicitur esse sicut cognitum in cognoscente et amatum in amante. Et quia, cognoscendo et amando, creatura rationalis sua operatione attingit ad ipsum Deum, secundum istum specialem modum Deus non solum dicitur esse in creatura rationali, sed etiam habitare in ea sicut in templo suo. Sic igitur nullus alius effectus potest esse ratio quod divina persona sit novo modo in rationali creatura, nisi gratia gratum faciens. Unde secundum solam gratiam gratum facientem, mittitur et procedit temporaliter persona divina. Similiter illud solum habere dicimur, quo libere possumus uti vel frui. Habere autem potestatem fruendi divina persona, est solum secundum gratiam gratum facientem. Sed tamen in ipso dono gratiae gratum facientis, spiritus sanctus habetur, et inhabitat hominem. Unde ipsemet spiritus sanctus datur et mittitur”

Bóg istnieje, i opisywać istnienie Boga jako pierwszej przyczyny, odczytując stworzenie jako skutek jego działania. To wszystko, co mieści się w naturalnym porządku duchowego podmiotu, jego poznania i działania, jest już działaniem łaski (por. Rdz 3, 21; Rz 1, 19-21)<sup>8</sup>.

Wchodząc w sytuację świadomości cielesno-duchowego podmiotu, pozostaje on dla samego siebie i dla innych „otwartym pytaniem” Jego świadomość wie, że istnieje, dlatego wybiera sobie cząstkowe cele, czyli, po co żyje, ale nie ma niestety wiążącej odpowiedzi co do swojego ostatecznego celu, oprócz cienia i mroku własnej śmierci. Cząstkowymi odpowiedziami pozostają filozofie religijne, które budują na naturalnym pragnieniu szczęścia i nieśmiertelności<sup>9</sup>. Cielesno-duchowy podmiot może dojść do naturalnego poznania istnienia Boga, nie jest jednak w stanie widzieć Boga, jako ostatecznego celu i tego, co do niego prowadzi. Jego rozum (dusza) jest zaciemniony i zdeformowany przez prawo pożądliwości i śmierci. Takiemu podmiotowi brakuje jakości i treści uzdrawiającej łaski (zob. Hbr 11, 6)<sup>10</sup>.

Dramatyczno-dialektyczny sposób egzystowania cielesno-duchowego podmiotu zostaje przemieniony i ukierunkowany przez Przymierze i Prawo samoobjawiającego się Boga. Zostaje on wybrany i wprowadzony w nowy sposób egzystencji jako „teologiczny podmiot” („naród”) jednego Boga, który jest jego jedynym Stwórcą i Zbawcą (por. Rdz 8, 20nn.; 12, 1nn.; Wj 3, 1nn.; Rz 2, 1-28). Objawione prawo zobowiązuje i przymusza teologiczny podmiot do porządkowania jako świadomości (wybrania), poznania i pożądań. Prawo ukazuje co jest grzechem (złem), a co jest dobrem (cnotą, zob. Wj 20, 1nn.), a także co prowadzi do sprawiedliwości. Nie ma ono jednak mocy uzdrowienia, nie może uczynić prawym – sprawiedliwym, gdyż pozostaje ono jedynie w służbie przygotowywania do ostatecznego, trynitarno-chrystopologicznego wypełnienia i nowego sposobu egzystencji (por. Rz 1-2; 5)<sup>11</sup>.

<sup>8</sup> Zob. także *STh* I-II q. 109 a. 1-10.

<sup>9</sup> Por. H. U. von Balthasar, *Theodramatik* II/1, s. 306-316.

<sup>10</sup> Por. *STh* I q. 12 a. 12.

<sup>11</sup> Zob. *STh* I-II q. 98-105; szczególnie zob. *STh* I-II q. 107 a. 1-4.

Trynitarno-chrystologiczna Rewolucja, to Osoba Jezusa Chrystusa, Syna Bożego, jedyne i uniwersalne Zbawiciela, którego misja-posłanie jest „nowym sposobem istnienia Boga” w świecie teologicznych i cielesno-duchowych podmiotów. Jezus objawia istnienie prawdziwego Boga w osobowej komunii trzech Osób jednej natury, która umożliwia nowy – właściwy sposób rozumienia Boga jako Stwórcy i Zbawcy. Posłanie Syna Bożego rozpoczyna „nowy sposób egzystencji” Boga wśród, dla i z teologicznymi oraz cielesno-duchowymi podmiotami, a tym samym otwiera możliwość obdarowania ich nowym sposobem egzystencji. Jezus nie obala, ale wypełnia objawione prawo, a Jego prawda wyzwala z ignorancji. Swoją śmiercią i zmartwychwstaniem usuwa wszelki grzech, wyzwala z prawa pożądliwości oraz śmierci, a także i wlewa swoje „oddane życie” w sakramenty. Jezus ustanawia „Nowe Prawo”, „Prawo Ewangeliczne”, „Prawo Ducha Świętego”<sup>12</sup>, które działa przez i w „teologiczno-kolektywnej osobie” Kościoła (por. Rz 8; 12, 4-5; Kol 1, 18), a tym samym wzywa każdy cielesno-duchowy i teologiczny podmiot do nawrócenia i usprawiedliwienia (uświęcania i zasługiwania, por. Rz 1–2; 5), czyli otwiera możliwość uczestniczenia w Jego posłaniu, obdarowując nowym sposobem egzystencji<sup>13</sup>.

Bóg Ojciec porusza wolną wolę i umysł cielesno-duchowego podmiotu, a także teologicznego podmiotu przez „subiektywną” (wewnętrzne inspiracje) i „obiektywną” (Kościół) formę łaski Ducha Świętego w kierunku przyjęcia prawdy i łaski Jezusa Chrystusa. Tym samym rozpoczyna się proces nawracania, a z czasem, proces przygotowywania do sakramentu chrztu we

<sup>12</sup> Zob. także *STh* I–II q. 99–108. Św. Tomasz w następujący sposób wyjaśnia nowe prawo w *STh* I–II q. 106 a. 1: „Id autem quod est potissimum in lege novi testamenti, et in quo tota virtus eius consistit, est gratia spiritus sancti, quae datur per fidem Christi. Et ideo principaliter lex nova est ipsa gratia spiritus sancti, quae datur Christi fidelibus. (...) Habet tamen lex nova quaedam sicut dispositiva ad gratiam spiritus sancti, et ad usum huius gratiae pertinentia, quae sunt quasi secundaria in lege nova, de quibus oportuit instrui fideles Christi et verbis et scriptis, tam circa credenda quam circa agenda. Et ideo dicendum est quod principaliter nova lex est lex indita, secundario autem est lex scripta”

<sup>13</sup> Por. L. Scheffczyk, *La Chiesa. Aspetti della crisi postconciliare e corretta interpretazione del Concilio Vaticano II*, Milano 1998, s. 49–52; szerzej zob. S. Mycek, *Missione di salvezza*, s. 179–185.

wspólnocie (teologiczno-kolektywnej osobie) Kościoła. Cud usprawiedliwienia uzdrawia istotę duszy. Jednocześnie cielesno-duchowy i teologiczny podmiot stają się „teologicznymi osobami w Chrystusie” (por. J 1, 12-13; Ga 4, 9; Ef 2, 5-6). Zostają obdarowane nową jakością i nowym sposobem egzystencji. Łaska uzdrowienia wprowadza nową jakość i właściwy (sprawiedliwy / chrystologiczny) porządek w duszy (wraz z nową jakością świadomości miłości) i czyni zdolną do nowej jakości działania: to wiara, która działa przez miłość. Uzdrowiony umysł i wola są podporządkowane Bogu, a władze pożądliwości (siła przyjemności i siła zdobywania) zostają podporządkowane umysłowi. Świadomość teologicznej osoby wie, dla kogo żyje i działa, a także dzięki komu może wypełnić swoje powołanie i posłanie. Dzięki uświęcającej łasce Duch Święty przebywa w teologicznej osobie. Nowe Prawo zaczyna normatywnie (chrystologicznie) kształtować nowy sposób egzystencji teologicznej osoby (jej świadomość, myślenie i działanie) w teologiczno-kolektywnej osobie Kościoła (por. Rz 6, 1-20). Eschatologicznym wypełnieniem powołanych i posłanych jest ich nowy sposób egzystencji (zmartwychwstałych i zbawionych) jako „teologiczno-doksologicznych osób” (por. Mt 25, 34; Ap 7, 9-17; 21, 1-7)<sup>14</sup>.

### 3. Osoby w osobie Kościoła

Usprawiedliwienie, to dar ontologicznej i osobotwórczej przemiany cielesno-duchowego i teologicznego podmiotu w teologiczną osobę. To dar obdarowania posłaniem – nowym sposobem egzystencji. To dar Trójjedynego Boga i cudowny akt we wspólnocie i przez posługę teologiczno-hierarchicznej osoby Kościoła, jako instytucji i sakramentu. Jego uzdrawiające skutki towarzyszą i rozwijają się w czasie, przy aktywnej współpracy osoby, a tym samym odbijają się w jej nowej jakości świadomości („myślę i działam według Nowego Prawa: kocham Boga ponad wszystko, kocham siebie i drugiego ze względu na Boga, i dla Bożej miłości, łaską miłości, którą On we mnie rozlewa”, por. Ef 4, 17-24). Nowe życie i nowy ontologiczny porządek duszy, to również

<sup>14</sup> Zob. także *STh* I–II q. 109–114.

konkretne łaski (do kierowania własnym zbawieniem) i konkretne wlane cnoty intelektualne, takie jak roztropność, moralne, m.in. sprawiedliwość oraz teologiczne – wiara, nadzieja i miłości, które łączą umysł z Bogiem, jako ostatecznym szczęściem, i opierają się na Jego pomocy do osiągnięcia tego celu<sup>15</sup>.

Nowe życie – nowy sposób egzystencji teologicznej osoby jest darem, lecz także pozostaje ciągłym zadaniem, wymagającym duchowego trudu, duchowej walki z pokusami, a tym samym nieustanną współpracą z łaską Nowego Prawa. Szczególnym polem duchowej walki są często niespodziewane uderzenia pożądania, a także ignorancja intelektu i rozumu, które są również narażone na ataki „antyteologiczno-duchowego podmiotu” – złego ducha (por. Rdz 3, 1-4; 2 P 2, 4) – złego ducha, który może poruszać uczucia – gniew, smutek, podsuwać wyobrażenia wyobraźni czy próbować manipulować złymi myślami i kłamstwem intelekt i rozum (por. Rz 7, 14-25; Flp 2, 12-18; Ef 6, 10-20). Z tego powodu konieczna jest nieustanna prośba, również do „teologiczno-duchowej” osoby dobrych aniołów (por. Mt 4, 1-11; Hbr 1, 14)<sup>16</sup>, o wytrwanie w otrzymanej łasce teologicznej osoby w teologiczno-kolektywnej osobie Kościoła (por. Ga 5, 16-19)<sup>17</sup>

<sup>15</sup> Zob. także *STh* I–II q. 113 a. 1–10.

<sup>16</sup> Jedyne sygnalizujemy możliwe opcje terminologiczne. Złe duchy zostały stworzone przez Boga jako dobre, jednak przez wolny i nieodwracalny wybór przeciwko Stwórcy i własnej naturze, ich intelektualno-duchowa egzystencja została nieodwracalnie zepsuta, zdeformowana i zaciemniona przez grzech („antytrinitarny” i „antychrystologiczny nowy sposób egzystencji” jako „przyłgnięcie do zła”). Posiadają pewną wiedzę (zwłaszcza dotyczącą historii słabości i grzechów człowieka, której używają jako punktu wyjścia do pokusy), jednak zarówno ich intelekt, jak i wola są zaciemnione przez upór w złym – niesprawiedliwości. Nie ma w nich miłości i prawdy, jest lęk przed Bogiem i nienawiść do ludzi, natomiast treścią ich działania jest kłamstwo, przemoc, niepokój, śmierć (por. J 8, 44). Z tego powodu zaproponowaliśmy termin „antyteologiczno-duchowego podmiotu”, jako ich nowego i nieodwracalnego sposobu egzystencji. W przypadku dobrych aniołów, z ich wlaną wiedzą oraz miłością do Boga i ludzi, zaproponowaliśmy termin „teologiczno-duchowej osoby”, czyli egzystencji według woli Boga. Temat ten niewątpliwie wymaga dalszego pogłębienia. Zob. także: *STh* I q. 50–64; szczególnie q. 63 a. 1–9 oraz q. 64 a. 1–4.

<sup>17</sup> Św. Tomasz ujmuje ten problem w następujący sposób w *STh* I–II q. 109 a. 9: „Respondeo dicendum quod, sicut supra dictum est, homo ad recte vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur; et etiam sanata ele-

Sakrament bierzmowania umacnia łaski i cnoty chrztu, dodaje moc darów i charakter w procesie utwierdzenia nowej ontologicznej struktury oraz świadomości teologicznej osoby, która otrzymuje konkretne dary do kierowania własnym zbawieniem i pomagania innym (zob. Rz 8, 15)<sup>18</sup>.

Uzdrowiająca łaska chrztu, wlane cnoty, odnawiane przez Eucharystię i spowiedź, dary Ducha Świętego oraz mądre kierownictwo duchowe pomagają teologicznej osobie w rozeznaniu indywidualnej formy posłania (formy życia)<sup>19</sup>: rady ewangeliczne lub życie małżeńskie, w które wpisują się charyzmaty i łaski (łaska stanu oraz łaski specjalne) dane dla indywidualnego wypełnienia nowego sposobu istnienia – posłania, oraz dla budowania i ubogacania teologiczno-hierarchicznej osoby Kościoła (por. 1 Kor 14, 1-40)<sup>20</sup>.

Na tym etapie należy dokonać kolejnego istotnego rozróżnienia, nie dla przeciwstawiania, lecz dla uporządkowania. Niektóre teologiczne osoby są przez Chrystusa powoływane i obdarowywane szczególną łaską nowej egzystencji: albo jako „teologiczno-hierarchiczna osoba” (chrzest, bierzmowanie, sakrament święceń

---

vetur ad operandum opera meritoria vitae aeternae, quae excedunt proportionem naturae. Alio modo indiget homo auxilio gratiae ut a Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilii modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiae quasi aliquo alio habitu infuso. Indiget tamen auxilio gratiae secundum alium modum, ut scilicet a Deo moveatur ad recte agendum. (...) Quae quidem licet per gratiam sanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio et infectio quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Rom. VII. Remanet etiam quaedam ignorantiae obscuritas in intellectu, secundum quam, ut etiam dicitur Rom. VIII, quid oremus sicut oportet, nescimus. Propter varios enim rerum eventus, et quia etiam nosipsos non perfecte cognoscimus, non possumus ad plenum scire quid nobis expediat; secundum illud Sap. IX, cogitationes mortalium timidae, et incertae providentiae nostrae. Et ideo necesse est nobis ut a Deo dirigamur et protegatur, qui omnia novit et omnia potest. Et propter hoc etiam renatis in filios Dei per gratiam, convenit dicere, et ne nos inducas in tentationem, et fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra, et cetera quae in oratione dominica continentur ad hoc pertinentia”

<sup>18</sup> Zob. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nr 1302–1305.

<sup>19</sup> Zob. także: Św. Franciszek Salezy, *Filotea. Wprowadzenie do życia pobożnego*, Kraków 2000, s. 283–284.

<sup>20</sup> Czasami może dochodzić do nałożenia się tych dwóch form w przypadku przyjmowania do Kościoła katolickiego i wyświęcania w Kościele katolickim żonatych mężczyzn, którzy pełnili posługi „vicar” we wspólnocie anglikańskiej.



oraz rady posłuszeństwa i czystości, por. Mt 19, 27-30; Mk 3, 13-19; Łk 6,13), albo jako „teologiczno-komunijna osoba” (chrzest, bierzmowanie, sakrament małżeństwa i rodzina, por. Mt 5,27-32; 1 Kor 7,1-16), albo jako „teologiczno-konsekrowana osoba” (chrzest, bierzmowanie, śluby oraz rady posłuszeństwa, ubóstwa i czystości, por. Mk 10,21; Mt 19,21) w teologiczno-kolektywnej osobie Kościoła. Teologiczno-hierarchiczna osoba pozostaje jednak istotowo różna od teologicznej, teologiczno-komunijnej i teologiczno-konsekrowanej osoby, przez sakrament święceń biskupich (pełnia sakramentu święceń), kapłańskich (współpracownicy biskupów) i diakońskich (służba). Święcenia, obdarowując szczególnym sposobem posłania – nowej egzystencji, dają nową jakość w duszy i świadomości, a tym samym wlewają i zarazem wymagają nowej jakości miłości w służbie (rządzeniu, kierowaniu i nauczaniu) tudzież uświęcaniu (sprawowaniu sakramentów) w i dla teologiczno-kolektywnej osoby Kościoła, a także w reprezentowaniu tej osoby w świecie (por. 2 Tm 1, 6-11). To rozróżnienie, różnica i bogactwo, dane i zadane teologiczno-kolektywnej osobie Kościoła przez samego Chrystusa, ma tworzyć jedność w różnorodności i różnorodność w jedności (por. 1 Kor 14, 33; 40)<sup>21</sup>.

#### 4. Kilka wniosków: teoria i praktyka

Wniosek 1.: Istotą osobotwórczego nowego sposobu istnienia jest miłość Boga objawiona w Jezusie Chrystusie; pierwszym i normatywnym posłaniem<sup>22</sup>. Wniosek 2.: Duch Święty, jako główny aktualizator, kontynuuje posłanie Jezusa „obiektywnie” (Urząd Nauczycielski, hierarchia, prawo kościelne, liturgiczne) i „subiektywnie” (świeccy, duchowość, modlitwa)<sup>23</sup>. Wniosek

<sup>21</sup> Zob. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, nr 1554–1571. Szerzej na ten temat: G. Strzelczyk, *Kościół a charyzmaty. Teoria, praktyka, kontrowersje*, Katowice 2013.

<sup>22</sup> Por. Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, Rzym 1979, nr 12.

<sup>23</sup> Por. H. U. von Balthasar, *Theologik III*, Einsiedeln 1987, s. 294–330. Zob. także: Tenże, *Spiritus Creator. Skizzen zur Theologie III*, Einsiedeln 1967; *Pneuma und Institution. Skizzen zur Theologie IV*, Einsiedeln 1974. Jako streszczenie pneumatologii Balthasara pozwalamy sobie odesłać do: S. Mycek, *Missione di salvezza*, s. 117–141.

3.: Kościół katolicki (sakrament i instytucja) jest teologiczno-kolektywną osobą, a tym samym, nową historyczną obecnością Zmartwychwstałego Pana. Wniosek 4.: Sakramenty, mocą Ducha Świętego, zawierają i wlewają życie, które oddał Chrystus. Wniosek 5.: Łaska podtrzymuje w istnieniu każdy cielesno-duchowy i teologiczny podmiot, wzywa wewnętrznie (głos sumienia) i zewnętrznie (Kościół) do nawrócenia, a tym samym do przyjęcia posłania – nowego sposobu istnienia. Wniosek 6.: Teologiczna osoba, rozeznając, jest obdarowana indywidualną formą posłania: rady ewangeliczne lub małżeństwo. Wniosek 7.: Niektóre teologiczne osoby, przez szczególne powołanie i posłanie, stają się albo teologiczno-hierarchicznymi, albo teologiczno-konsekrowanymi, albo teologiczno-komunijnymi osobami. Wniosek 8.: Teologiczna, teologiczno-hierarchiczna, teologiczno-konsekrowana osoba i teologiczno-komunijna osoba różnią się istotą i zadaniami posłania, a także prawami (przywilejami) i obowiązkami w teologiczno-kolektywnej osobie Kościoła. Wniosek 9.: Każda osoba jest powołana i posłana do właściwego sobie konkretyzowania Bożej *caritas* przez cielesne i duchowe czyny miłosierdzia. Wniosek 10.: Każda osoba żyjąc i działając, uświęcając się i zasługując według Nowego Prawa łaski wiary, która działa przez miłość Ducha Świętego, jest powołana do bycia teologiczno-doksologiczną osobą ze zbawionymi i aniołami, które znajdują wypełnienie w Prawie Chwały z Jednym Bogiem w Trzech Osobach.

## 5. Podsumowanie szkicu

Katolickie rozumienie człowieka, jako posłanej osoby, nie istnieje w oderwaniu od Trójjedynego Boga i wspólnoty (teologiczno-kolektywnej osoby) Kościoła.

Każdy cielesno-duchowy i teologiczny podmiot potencjalnie jest teologiczną osobą, a staje się nią rzeczywiście przez przyjęcie łaski nawrócenia i cudu usprawiedliwienia, który rozpoczyna nowy sposób egzystencji – posłanie, a tym samym proces uświęcania i zasługiwania (chwały).

Łaska uzdrawiająca rozświetla i upiększa ontologicznie nowy porządek teologicznej osoby (umysł podporządkowany Bogu,

a popędy podporządkowane umysłowi), który odbija się w nowej świadomości bycia ocalonym, obdarowanym i posłanym.

Teologiczna osoba rozeznaje i konkretyzuje (przy pomocy Kościoła) indywidualną formę posłania w teologiczno-kolektywnej osobie Kościoła i w świecie. Treścią posłania każdej osoby jest „prawo ewangeliczne”, „prawo Ducha Świętego”, który indywidualnie rozlewa miłość Boga w każdej osobie i działa konkretnie w cielesnych i duchowych uczynkach miłosierdzia. Łaska uzdrawiająca, łaska aktualna, włączając łaskę uprzedzającą, towarzyszącą i dopełniającą, wlane cnoty (teologiczne, moralne, intelektualne), dary i owoce Ducha Świętego, charyzmaty, a także błogosławieństwa tworzą indywidualny oraz niepowtarzalny „obraz i podobieństwo Chrystusa” w teologicznej, teologiczno-hierarchicznej, teologiczno-konsekrowanej, teologiczno-komunijnej osobie, która żyje i działa w, z i dla dobra teologiczno-kolektywnej osoby Kościoła, a także dla dobra świata (aktualnych cielesno-duchowych i teologicznych podmiotów, potencjalnie teologicznych osób)<sup>24</sup>.

Tak więc, to Bóg Ojciec jest autorem każdej osoby. Jezus Chrystus jest jej normatywnym wzorem. Duch Święty wyciska chrystologiczny wzór na (istnieniu i świadomości) cielesno-duchowego i teologicznego podmiotu, tworząc tym samym teologiczną osobę, która, będąc indywidualnie posłana, żyje i działa w „nowym sposobie egzystencji”, według Prawa Ducha, wypełniając swoje posłanie w eschatologicznej egzystencji jako teologiczna-doksologiczna osoba<sup>25</sup>.

Wiarygodna jedynie jest trynitarno-chrystologiczna miłość<sup>26</sup>, która powołując każdy podmiot do bycia osobą, zaprasza do

<sup>24</sup> Zob. także *STh* I–II q. 68–70; szczególnie wyjaśnienie w q. 69: „Ad finem autem beatitudinis movetur aliquis et appropinquat per operationes virtutum; et praecipue per operationes donorum, si loquamur de beatitudine aeterna, ad quam ratio non sufficit, sed in eam inducit spiritus sanctus, ad cuius obedientiam et sequelam per dona perficimur. Et ideo beatitudines distinguuntur quidem a virtutibus et donis, non sicut habitus ab eis distincti, sed sicut actus distinguuntur ab habitibus”

<sup>25</sup> Por. *STh* III q. 23 ad. 2 ad 3: „Et ideo adoptatio, licet sit communis toti Trinitati, appropriatur tamen patri ut auctori, filio ut exemplari, spiritui sancto ut imprimenti in nobis huius similitudinem exemplaris”

<sup>26</sup> Zob. także H. U. Von Balthasar, *Glaubhaft ist nur Liebe*, Einsiedeln 2011.

współdziałania, pomaga mu zgodnie z jego rozumną i wolną naturą, a przez to obdarowuje i odbudowuje świadomość jego prawdziwej godności (istnienia) i wartości (działania).

### Bibliografia

- von Balthasar H. U., *Glaubhaft ist nur Liebe*, Einsiedeln 2011.
- von Balthasar H. U., *Pneuma und Institution. Skizzen zur Theologie IV*, Einsiedeln 1974.
- von Balthasar H. U., *Spiritus Creator. Skizzen zur Theologie III*, Einsiedeln 1967.
- von Balthasar H. U., *Theodramatik II/1: Der Mensch in Gott*, Einsiedeln 1976.
- von Balthasar H. U., *Theodramatik II/2: Die Personen in Christus*, Einsiedeln 1978.
- von Balthasar H. U., *Theologik III*, Einsiedeln 1987.
- Bartnik Cz., *Personalizm*, Lublin 2000.
- Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte*, Rzym 2001.
- Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, Rzym 1979.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.
- Mycek S., *Integrare con amore: Una proposta teologica emergente da Epilogo di Hans Urs von Balthasar*, „Rassegna di Teologia” 2 (2007), s. 287–298.
- Mycek S., *Kryzys kultury – kryzysem człowieka. Propozycje teodramatycznej antropologii Hansa Ursy von Balthasara jako krytyczny punkt odniesienia wobec współczesnej kultury*, „Communio” 6 (2003), s. 133–149.
- Mycek S., *Missione di salvezza. Dialogo con la Teodrammatica di Hans Urs von Balthasar*, Sandomierz 2005.
- Mycek S., *Podstawowe zasady chrześcijaństwa według J. Ratzingera – Benedykta XVI*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 42, 2 (2009), s. 102–117.
- Ratzinger J., *Einführung in das Christentum. Vorlesungen über das Apostolische Glaubensbekenntnis*, München 1968.
- Scheffczyk L., *La Chiesa. Aspetti della crisi postconciliare e corretta interpretazione del Concilio Vaticano II*, Milano 1998.
- Strzelczyk G., *Kościół a charyzmaty. Teoria, praktyka, kontrowersje*, Katowice 2013.
- Św. Franciszek Salezy, *Filotea. Wprowadzenie do życia pobożnego*, Kraków 2000.
- Św. Tomasz z Akwinu, *Suma Teologiczna*, London 1975–1986.

## Streszczenie

Zaprezentowany tutaj szkic próbuje zdefiniować lub przededefiniować teologicznie osobę pod względem powołania, która przyciąga podmiot zarówno do jego struktury sakramentalnej, jak i indywidualnej formy. Ludzie, po grzechu pierworodnym, rozpoczynają swoją nową drogę „dramatycznej egzystencji dialektycznej” jako „przedmioty cielesno-duchowe”. Wolny wybór i wybór Boga tworzy „podmiot teologiczny” („naród”). Kluczowym punktem procesu personalnego jest „rewolucja trynitarno-chrystopologiczna”. Bóg Ojciec przez misję Jezusa Chrystusa i Ducha Świętego, wzywa do nawrócenia, aby przedmiot teologiczny i cielesno-duchowy stał się „osobą teologiczną”, która formuje Ciało Jezusa, „teologiczno-kolektywną osobę” Kościół. Indywidualna forma personalna w Kościele może iść w kierunku „osoby teologiczno-komunalnej” (małżeństwo i rodzina), „osoba teologiczno-hierarchiczna” (święcenia kapłańskie) lub „osoba konsekrowana teologicznie” (akt poświęcenia). Eschatologiczne ukończenie jest ostatecznym zmartwychwstaniem i nowym sposobem istnienia zbawionych jako „osoby teologiczno-doksologiczne”. Cud tworzący osobę wskazuje zarówno na działanie Trójcy Świętej, jak i na współdziałającego człowieka.

**Słowa kluczowe:** Trójca Święta, Kościół, osoba, posłanie, sakramenty

## Summary

### *Towards a Theological Integration of Person and Sending*

This rough draft attempts to define or redefine theologically the person in terms of sending, which draws the subject to both its sacramental structure and individual form. Men, after the original sin, begin their new way of „dramatic-dialectic existence” as „corporeal-spiritual subjects”. A free choice and election of God creates a „theological subject” („nation”). The key point of a person-making process is the „Trinitarian-Christological Revolution”. God the Father through the mission of Jesus Christ and

of the Holy Spirit, calls for conversion in order that a theological and corporeal-spiritual subject may become a „theological person” which forms Jesus’ Body, a „theological-collective person” of the Church. The individual person-making form in the Church can go towards a „theological-communional person” (marriage and family), a „theological-hierarchical person” (holy orders) or a „theological-consecrated person” (act of consecration). The eschatological completion is the final resurrection and a new way of existence of the saved as „theological-doxological persons”. The person-forming miracle points to both acting Trinity and co-working man.

**Key words:** Holy Trinity, Church, person, sending, sacraments

**Nota o autorze:** Stanisław Mycek: prezbiter diecezji Arundel&Brighton, doktor teologii. Opublikował m.in.: *Cristianesimo e missione. Dialogo con la Teodrammatica di Hans Urs von Balthasar*; *Istnieć dla drugiego. Chrześcijański sens cierpienia w myśli Jana Pawła II*; *Dramatyczne oblicza wiary. Dialogowość chrześcijaństwa w teodramatycznej myśli Hansa Ursa von Balthasara*; *Prozopoiczna dynamika odpowiedzialności*; *Persona socialis. Teologiczne wymiary człowieka w społeczeństwie*. Obecnie pracuje w Arundel.